

Міністерство освіти і науки України
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка
Національної академії педагогічних наук України

Модельна навчальна програма

Я ДОСЛІЖДУЮ СВІТ

для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти
для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку
помірного та важкого ступеня

Автори:

Трикоз С.В.,
Тороп К. С.,
Обозна Є. О.,
Надєєва Н. Г.

Київ – 2022

Вступна частина

У програмі відображені сучасні погляди на можливості психічного розвитку дітей з особливими освітніми потребами в процесі спеціально-організованого корекційно-розвиткового впливу. Важливо розуміти, що діти з інтелектуальними порушеннями помірною та важкою ступеня сприймають та розуміють навколишній світ у специфічний спосіб, не так, як їх однолітки з нормотиповим розвитком, і не так, як діти з порушеннями інтелектуального розвитку легкого ступеня. Тільки при наявності корекційно-розвиткової допомоги вони можуть оволодіти деякими соціально-побутовими навичками та елементарною учбовою діяльністю. Зміст програми спрямовано на оволодіння учнями навичками маніпулятивно-практичної, предметно-практичної, ігрової та навчальної діяльності, елементарними навичками життєзабезпечення, в тому числі і засобами комунікації. Для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку важкого ступеня, для яких зміст програми може бути складним, на основі існуючої програми складається індивідуальний навчальний план, що має відповідати індивідуальним навчальним можливостям дитини.

Метою впровадження змісту навчального предмета «Я досліджую світ» є формування в учнів з інтелектуальними порушеннями помірною та важкою ступеня уявлень про себе та навколишній світ з використанням діяльнісного підходу у навчанні. Для вирішення поставленої мети виділяються такі основні завдання, що належить вирішувати у процесі навчання дітей предмету «Я досліджую світ»:

- формувати початкові уявлення про себе, про найближче соціальне оточення;
- викликати інтерес до різноманітності навколишнього світу (світу людей, тварин, рослин, до явищ природи);
- вчити встановлювати найпростіші родинні стосунки між людьми (бабуся, дідусь, тато, мама, я);
- формувати уявлення про органи (частини) власного тіла, їх призначення, розташування, про власні можливості та вміння («у мене очі – я вмію дивитися», «це мої руки – я вмію...» тощо);
- привертати увагу до різних емоційних станів людини, вчити наслідувати виразу обличчя педагога (перед дзеркалом і без нього) та його дій;
- формувати елементарні уявлення про предмети побуту, необхідні для життя людини;
- формувати початкові уявлення про мікросоціальне оточення;
- знайомити з функціональними властивостями предметів навколишнього у процесі спостереження та практичного експериментування;
- формувати уявлення про явища природи, сезонні та добові зміни (літо, осінь, зима, весна, день, ніч);
- формувати елементарні екологічні уявлення (люди, рослини та тварини; будову тіла, спосіб пересування, харчування);

- розвивати сенсорно-перцептивні здібності учнів: вчити виділяти знайомі об'єкти за допомогою зору, тактильно та на смак (виходячи з доцільності та безпеки);
- створювати умови для мовної активності дітей та використання засвоєного мовного матеріалу в побуті, на уроках, в іграх та у повсякденному житті;
- забезпечувати та підтримувати прагнення дітей до спілкування.

Всі ці завдання тією чи іншою мірою необхідно вирішувати в процесі роботи з учнями з порушеннями інтелектуального розвитку помірного та важкого ступеня. Однак першочергове завдання вчителя – організація інтересу дитини до предметного світу та людині (перш за все, до однолітка як об'єкта взаємодії), сформувані у нього предметні та предметно-ігрові дії, здатність до колективної діяльності тощо.

Завдання формування уявлень дітей з порушеннями інтелектуального розвитку помірного та важкого ступеня про себе та про навколишній світ вирішуються на комплексній основі з використанням діяльнісного підходу до навчання. Зміст структурується за тематичними групами: «Я в школі», «Я – дитина», «Світ людей», «Моя сім'я», «Мій дім», «Явища природи», «Світ тварин», «Світ рослин». Назви розділів та включення їх до програми варіюється, виходячи з класу навчання. Така структура забезпечує емоційний та соціально-особистісний розвиток учнів, формування їх уявлень про себе, про навколишню предметну і соціальну реальність. Вона тісно пов'язана із змістом продуктивної діяльності учнів на уроках, сюжетно-рольових та театралізованих ігор, а також із корекційно-розвивальною спрямованістю змісту предмета. Темі уроків з предмета «Я досліджую світ» знаходять своє логічне продовження у змісті уроків з навчальних предметів «Соціально-побутове орієнтування», «Формування навичок читання та письма», «Формування елементарних математичних уявлень», «Предметно-практичне навчання», а також у реалізації завдань корекційно-розвиткових занять.

Найбільш значущими принципами навчання на яких ґрунтується програма «Я досліджую світ» для дітей з інтелектуальними порушеннями помірного та важкого ступенів є:

- принцип доступності і достатності;
- принцип індивідуального і диференційованого підходу в навчанні;
- принцип практичного спрямування навчання;
- принцип наочності навчання.

Принцип доступності означає врахування особливостей розумової, вольової, емоційної та поведінкової сфер особистості учня у визначенні змісту освіти. Принцип достатності полягає у відборі такого обсягу знань, умінь і навичок, який є необхідним і достатнім для успішного входження дітей з інтелектуальними порушеннями у соціум і, зокрема, адаптування в ньому.

Зміст програмного матеріалу передбачає реалізацію принципу лінійності та концентричності. Це означає, що ознайомлення з певною темою від класу в клас ускладнюється, тобто тема залишається однакою, а її зміст розкривається спочатку головним чином як ознайомлення, надалі як функціональне та смислове наповнення, а потім причинно-наслідкові, тимчасові та інші зв'язки між зовнішніми ознаками та функціональними властивостями. Крім того, закладені міжпредметні зв'язки між змістом навчання з різних предметів. В одних випадках це тематичні зв'язки, в інших - спільність педагогічного задуму. Таким чином, повторюваність у навчанні учнів дозволяє формувати у них максимально доступні елементарні навички та вміння, насамперед, соціально-побутового плану.

Формами навчання у освітньому процесі учнів з інтелектуальними порушеннями помірною та тяжкою ступенів є уроки, орієнтовані на ігровий, практичний та наочний методи навчання з частковим використанням словесного методу, який застосовується лише у поєднанні з перерахованими вище методами.

У відповідності з рівнем розвитку учня в процесі засвоєння змісту програми використовуються наступні форми діяльності:

- діяльність на рівні спільних дій із педагогом;
- діяльність здійснюється за наслідуванням;
- діяльність здійснюється за зразком;
- діяльність здійснюється за послідовною інструкцією;
- діяльність здійснюється із приверненням уваги учня вчителем до предмета діяльності;
- самостійна діяльність учня.

Серед видів діяльності виділяються ігрова, предметно-практична, трудова та елементарна навчальна.

Обов'язковою частиною навчання у кожному класі є залучення учнів, незалежно від особливостей їх розвитку, у спільні свята, ігри та розваги в школі: дні народження дітей, свято осені, спортивні свята, Новий рік тощо.

Програма навчання «Я досліджую світ» для дітей з інтелектуальними порушеннями помірною та тяжкою ступеня адресована спеціалістам, які беруть участь у навчанні та вихованні дітей у навчальних закладах освіти, в установах соціального забезпечення, навчально-реабілітаційних центрах, інклюзивно-ресурсних центрах: корекційним педагогам, вчителям-логопедам, педагогам-психологам, вихователям. Вона може бути рекомендована для занять з дітьми шкільного віку з вираженими порушеннями інтелектуального розвитку в сім'ї.

Структура програми представлена розділами:

- Я в школі

- Я – дитина
- Мої речі
- Моя сім'я
- Світ людей
- Мій дім
- Явища природи
- Світ тварин
- Світ рослин.

Назви розділів та включення їх до програми варіюється відповідно до віку учнів та класу навчання.

Основна частина

Перший клас 70 год., 2 година на тиждень			
Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності	Очікуванні результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
Я в школі			
Приміщення школи: клас, ігрова кімната, туалет, їдальня. Шкільні меблі, учбове приладдя, ігри та іграшки – їх призначення і правила використання. Вивчення маршруту: «клас – їдальня», «клас – спальня», «клас – туалет».	Знайомство учнів із найближчими до класу приміщеннями школи. Прогулянка школою разом із учнями. Ознайомлення і взаємодія з незнайомими атрибутами, обладнанням приміщень, їх призначенням. Міні-екскурсії та спостереження (за активної участі вчителя) для встановлення контактів учнів з оточуючим простором.	Учень/учениця має елементарні уявлення: - про призначення приміщень і територію навчального закладу; - про правила використання учбового та ігрового приладдя; - про правила безпечного пересування в приміщенні та по сходах. За допомогою вчителя пересувається територією закладу за маршрутом: «клас – їдальня», «клас – спальня», «клас – туалет».	Розвиток довільної уваги. Розвиток зорового та тактильно-рухового сприймання на основі обстеження приміщень класу/школи та предметів, що їх наповнюють. Формування зацікавленості предметами навколишнього середовища. Розвиток мовлення на основі засвоєння та збагачення словника назвами шкільних приміщень, учбового приладдя.
Я дитина			
Власне ім'я та прізвище. Орієнтування у власному	Вправи на орієнтування у своєму тілі. Показ та	Учень/учениця: - впізнає себе на фотографії;	Розвиток довільної уваги. Розвиток зорового та

<p>тілі. Ознайомлення з будовою тіла людини: голова, руки, ноги, тулуб.</p>	<p>називання частин тіла: голова (очі, ніс, рот, вуха), руки, ноги - разом з учителем (з використанням невербальних та вербальних засобів спілкування). Порівняння частин тіла дитини з частинами тіла ляльки (разом з учителем). Показ частин тіла на великій дидактичній ляльці, на іграшках великого розміру (ведмедик, собака, кішка). При цьому вчитель показує частини тіла на ляльці та на м'якій іграшці, коротко пояснює, чим відрізняються частини тіла ляльки (аналогу людини) та тварин. Гра «Моя лялька: чим вона схожа на мене, чим відрізняється?»</p>	<p>- відгукується на власне ім'я та прізвище; - має елементарні уявлення про будову тіла людини; - показує на прохання дорослого частини власного тіла.</p>	<p>тактильно-рухового сприймання на основі обстеження дидактичної ляльки і власного тіла. Формування орієнтувальних дій. Формування навичок зацікавленості предметами навколишнього середовища. Розвиток мовлення на основі засвоєння та збагачення словника назвами органів людського тіла.</p>
<p>Мої речі</p>			
<p>Ігри та ігрові вправи з дидактичними іграшками та реальними предметами: «Вежа», «Пірамідка (велика і маленька)», «Підбери</p>	<p>Вправи та ігрові ситуації (разом з учителем, за наслідуванням) з дитячим конструктором та збірно-розбірними іграшками:</p>	<p>Учень/учениця виконує за наслідуванням або разом з вчителем ігрові завдання: - конструктивного характеру;</p>	<p>Концентрація уваги дитини на зорових і тактильних відчуттях. Формування уявлень про форму, величину предметів</p>

<p>кришки до каструль», «Прокати кулі у отвори», «Збери картинку», «Лялькові гостини», «Лялька у школі» та ін.</p>	<p>комбінації з двох-трьох елементів м'якого модульного матеріалу або дерев'яного (пластмасового) будівельного набору, (стіл, стілець, будиночок - просту конструкцію). Гра із запропонованим вчителем елементарним сюжетом (лялька прийшла в будиночок, сіла на стілець, лягла в ліжку, качається на гойдалці). Спільна з учнями гра зі збірно-розбірною іграшкою: розібрати ціле на частини, зібрати з частин ціле). З мірою засвоєння гри кількість частин у аналогічній іграшці збільшується.</p>	<p>- дидактичної гри сюжетного характеру.</p>	<p>на основі тактильно-рухових відчуттів. Формування уявлень про властивості предметів: великий - маленький, м'який - твердий, гладкий - шорсткий тощо. Розвиток пам'яті на основі інформації отриманої у тактильно-руховий спосіб. Розвиток загальної та дрібної моторики шляхом оволодіння пошуковими діями у заданій ситуації. Розвиток мислення у процесі оволодіння діями обстеження та отримання усвідомленого результату власних дій: встановлення відповідності чи не відповідності, знаходження визначення певних ознак тощо. Розвиток мовлення на основі засвоєння та збагачення словника новою лексикою.</p>
--	---	---	---

Моя сім'я

<p>Члени сім'ї: мама, тато, бабуся, дідусь, брат, сестра їхні імена (виходячи з можливостей учнів).</p>	<p>Програвання (за зразком) у іграх ситуацій, що відображають дбайливе ставлення членів сім'ї один до одного. Розгляд фотографій членів сім'ї та можливе називання (показ) їх на фотографії.</p>	<p>Учень/учениця - знаходить на фотографії маму, тата, бабуся, дідуся; - називає імена родичів (показує за ім'ям) .</p>	<p>Формування та розвиток зорового сприймання. Розвиток пам'яті на основі засвоєння назв та образів. Розвиток мовлення на основі засвоєння та збагачення словника новою лексикою.</p>
<p>Світ людей</p>			
<p>Працівники навчального закладу (учителі, вихователь, медична сестра, лікар тощо) Правилами поведінки в побуті. Правила поведінки учня в школі на уроці і на перерві.</p>	<p>Знайомство з працівниками школи: їхні імена та значення їхньої праці (вчитель, вихователь проводить заняття, ігри, медична сестра, лікар – лікують і тому подібне). Набуття досвіду вітатися і прощатися з оточуючими, звертатися із проханням, дякувати, відповідати на запитання.</p>	<p>Учень/учениця має елементарні уявлення: - про працівників навчального закладу (учителі, вихователі, медичну сестру, лікаря, кухаря, двірника), їхні імена та значення їхньої праці ; - має елементарні уявлення про слова вітання, прощання, подяки, прохання тощо; - застосовує у повсякденному житті знання про те, як вітатися і прощатися, вживає слова, які виражають ввічливе прохання, подяку (дякую, будь ласка);</p>	<p>Розвиток довільної уваги. Розвиток емоційно-образної пам'яті на основі запам'ятовування професій працівників навчального закладу. Формування уявлень про правила поведінки у громадських місцях. Розвиток мовлення на основі засвоєння та збагачення словника новою лексикою.</p>

		- відповідає на звернення дорослого; - має елементарні уявлення про правила поведінки учня на уроці і на перерві.	
Явища природи			
<p>Явища погоди (дощ, сніг, вітер, світить). Сонце і місяць.</p> <p>Пори року. Ознайомлення з явищами погоди і природи поточного сезону.</p> <p>Прості залежності між явищами природи і поведінкою людей: влітку тепло, жарко діти ходять у легкому одязі, граються у пісочниці, купаються у річці, морі; взимку холодно діти одягнені в теплий одяг (пальта, шуби), багато снігу, катаються на санках, лижах.</p>	<p>Спільне з учнями спостереження за погодними явищами (холодно, тепло, йде дощ, йде сніг), спонукання їх до називання погодних явищ.</p> <p>Навчання учнів у процесі ігрових вправ за наслідуванням дій вчителя зображати погодні явища: холодно - насупитися і стиснутися; тепло - усміхнутися, потягнутися вгору і розкрити руки, ніби підставляючи їх сонцю; дощ імітаційні рухи пальцями рук по поверхні підлоги або столу з промовою «кап-кап» тощо.</p> <p>Спільне з учнями розглядання малюнків про пори року, про погодні</p>	<p>Учень/учениця :</p> <ul style="list-style-type: none"> - має елементарні уявлення про явища погоди; - має елементарні уявлення про сонце, місяць; - визначає погодні явища поточного сезону; - з допомогою вчителя намагається встановлювати прості залежності між явищами природи і поведінкою людей. 	<p>Формування інтересу дітей до оточуючого природного світу.</p> <p>Розвиток сприймання погодних явищ. Формування абстрактно-логічного мислення на основі групування предметів та істот, які належать до природи.</p> <p>Формування уявлень про пори року, погодні явища.</p> <p>Формування наочно-образного мислення шляхом виявлення причинно-наслідкових зв'язків між температурою і змінами у живій природі, а також зв'язків між різними сезонами та станом природи, діяльністю людей, забавами дітей.</p>

	явища, супроводжуючи розгляд читанням віршів, пісень про зиму, весну, літо.		Уточнення, конкретизація, збагачення словникового запасу відповідною лексикою (тепло, холодно, ясно, хмарно, сніг, дощ, вітер, листопад тощо).
Світ тварин			
Тварини у довкіллі. Зовнішній вигляд звірів (кіт/пес) . Зовнішній вигляд птахів (голуб/горобець).	Дидактичні ігри (м'які іграшки, муляжі тварин, ігри на друкованій основі) на ознайомлення з тваринним світом: звірі, птахи. Екскурсії: на шкільне подвір'я: «Світ тварин», у зоопарк, на тваринницьку ферму.	Учень/учениця : – має уявлення про вивчених представників тварин; – впізнає деяких тварин та птахів на малюнках; має елементарні уявлення про поведження з тваринами;	Розвиток сприймання шляхом формування дій обстеження зовнішнього вигляду тварин, що вивчаються. Формування уявлень про умови існування, звички, живлення тварин. Розвиток операцій мислення на основі аналізу, порівняння, групування тварин на домашніх та диких. Розвиток мовлення шляхом розширення та уточнення активного словника: назвами тварин, що вивчаються, назвами частин їх тіла. Розвиток доброзичливого, бережливого ставлення до тварин.

Світ рослин			
<p>Рослини навколо: дерева, трави (зовнішній вигляд). Що рослини дають людині (овочі, фрукти). Овочі. Які овочі вживає людина: картопля, морква та ін. Їх зовнішній вигляд. Фрукти. Які фрукти вживає людина: яблуко, груша. Їх зовнішній вигляд.</p>	<p>Дидактичні ігри на друкованій основі для ознайомлення з рослинним світом. Спостереження за рослинами в класній кімнаті. Екскурсії: на шкільне подвір'я: «Світ рослин»; Практичні роботи: ліплення з пластиліну фруктів і овочів.</p>	<p>Учень/учениця : – впізнає за назвою вивчені рослини на малюнках; – розпізнає муляжі вивчених овочів та фруктів; – має елементарні уявлення про правила вживання фруктів і овочів. З допомогою вчителя ліпить з пластиліну фрукти і овочі;</p>	<p>Розвиток сприймання властивостей рослин, що вивчаються. Формування операцій мислення: порівняння за формою, розміром, кольором, класифікація на фрукти та овочі. Розширення лексики іменниками та прикметниками, які є назвами фруктів, овочів та їх властивостей. Розвиток бережливого ставлення до рослин.</p>
<p>Життєва компетентність:</p> <ul style="list-style-type: none"> - відгукується на власне ім'я і прізвище; - звертається на ім'я до вчителя і вихователя; - орієнтується у приміщенні класу; - користується за призначенням обладнанням шкільних приміщень; - користується учбовим приладдям; - має уявлення, називає (за можливістю) поточні за сезоном явища природи; - знаходить за назвою вивчені фрукти, овочі; - знаходить за назвою вивчених тварин. 			

Другий клас 70 год., 2 година на тиждень			
Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності	Очікуванні результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
Я в школі			
<p>Розширення тематики «Приміщення школи: клас, коридор, сходи, туалет, їдальня». Ознайомлення з назвами і призначенням обладнання шкільних приміщень (вікно, підлога, стіна, двері, сходи, килим, мийка, унітаз, ванна, класна дошка).</p> <p>Шкільні меблі, учбове приладдя, ігри та іграшки – їх призначення і правила використання.</p> <p>Ознайомлення з назвами і призначенням меблів (стіл-парта, кухонний стіл, стілець, ліжко, шафа тощо).</p> <p>Ознайомлення з назвами і призначенням учбового приладдя (книга, зошит, ручка, олівець тощо).</p>	<p>Екскурсії шкільними приміщеннями для формування орієнтування в класі, коридорі, на сходах, в їдальні.</p> <p>Дидактичні ігри для вивчення назв та призначення шкільних меблів та учбового приладдя.</p> <p>Залучення учнів у сумісну діяльність (у відповідності до приміщення) та спонукання їх до спілкування з оточуючими у різних ситуаціях.</p>	<p>Учень/учениця (з допомогою вчителя):</p> <ul style="list-style-type: none"> - орієнтується у приміщенні класу, коридору, їдальні; - впізнає та співвідносить предмети побуту у шкільному оточенні з їх зображеннями на малюнках; - знає назви і призначення шкільного приладдя; - намагається правильно сидіти за партою, тримати ручку, орієнтуватися в зошиті і книзі тощо. 	<p>Розвиток довільної уваги. Формування орієнтувальних дій у приміщеннях школи. Розвиток зорового та тактильно-рухового сприймання на основі обстеження приміщень класу/школи та предметів, що їх наповнюють. Формування зацікавленості предметами навколишнього середовища. Розвиток мовлення на основі засвоєння та збагачення словника назвами шкільних приміщень, учбового приладдя.</p>

Я дитина			
<p>Ім'я та прізвище, хлопчик/дівчинка. Уявлення про стать. Відмінність людей за статтю (чоловік, жінка). Використання відомостей про себе у спілкуванні з дорослими. Будова тіла людини: голова, руки, ноги, тулуб, живіт, коліно, лікоть. Емоційні стани радість, сум. Реакції людини на емоційні стани: сміх, плач.</p>	<p>Ігри (парні) учнів на статеву ідентифікацію: хлопчики та дівчатка. Вправи на орієнтування у власному тілі. Уточнення знань учнів назв частин тіла: голова, руки, ноги, тулуб, живіт, коліно, лікоть(показ на собі). Ознайомлення учнів з назвами і проявами емоційних станів: сміється, плаче. Знайомство із емоційним станом: радіє, сумує. Ігри та етюди з картинками, що зображують основні емоції та їх основні ознаки. Розширення кола ігрових ситуацій, що дозволяють учням за допомогою вербальних та невербальних засобів спілкування виражати радість.</p>	<p>Учень/учениця (з допомогою вчителя): - за словесним зразком повторює власне ім'я та прізвище; - має уявлення про відмінність людей за статтю; - знає, називає та показує частини тіла на собі, на малюнку, на іграшці тощо; - має початкові уявлення про емоційні стани радість, сум.</p>	<p>Розвиток довільної уваги. Розвиток зорового та тактильно-рухового сприймання на основі обстеження дидактичної ляльки і власного тіла. Формування орієнтувальних дій. Розвиток уваги та зацікавленості емоційними станами людей поруч. Розвиток мовлення на основі засвоєння та збагачення словника назвами органів людського тіла.</p>
Мої речі			
<p>Ознайомлення з назвами і призначенням посуду</p>	<p>Ускладнення змісту ігор з улюбленими іграшками,</p>	<p>Учень/учениця (з допомогою вчителя):</p>	<p>Концентрація уваги дитини на зорових і тактильних</p>

<p>(тарілка, чашка, ложка, виделка, ніж). Ознайомлення з назвами і призначенням меблів (стіл-парта, кухонний стіл, стілець, ліжко, шафа тощо). Одяг (найуживаніші предмети одягу: штани, кофта, сукня, спідниця, куртка, шапка тощо). Сезонний одяг.</p>	<p>образними іграшками. Завдання на впізнання нових іграшок за описом. Навчальні рольові ігри з реальними предметами, з іграшками (разом з учителем). Програвання разом із учнями простих сюжетів з іграшками-аналогами реальних предметів (ляльковий одяг, іграшковий посуд, дитячі технічні прилади: пилосос, електор чайник, мікрохвильова піч, дитячий телефон та 15м..). Називання (показ) картинки із зображенням відповідного предмета. Програвання ситуацій в яких персонажі, вимушені вирішити задану грою ситуацію: допомагає ведмедю вибрати кошик потрібного розміру для великої кількості шишок; вибирає теплу шапку для ляльки, що збирається на</p>	<p>- впізнає та співвідносить меблі та посуд зображеннями на малюнках; знає назви; - має уявлення про призначення меблів, посуду; - має елементарні уявлення про найуживаніші предмети одягу; - впізнає зображення одягу («Покажи на малюнку, на собі»); - за допомогою вчителя користується застібками на одязі; - має елементарні уявлення про сезонний одяг;</p>	<p>відчуттях. Формування уявлень про властивості предметів. Розвиток пам'яті на основі інформації отриманої у тактильно-руховий спосіб. Розвиток загальної та дрібної моторики шляхом оволодіння пошуковими діями у заданій ситуації. Розвиток мислення у процесі оволодіння діями обстеження та отримання усвідомленого результату власних дій: встановлення відповідності чи не відповідності, знаходження визначення певних ознак тощо. Розвиток мовлення на основі засвоєння та збагачення словника новою лексикою.</p>
---	---	--	--

	прогулянку взимку і тому подібне. Заохочування учнів пояснити свої дії за допомогою вербальних та невербальних засобів спілкування (разом із учителем).		
Моя сім'я			
Члени сім'ї: мама, тато, бабуся, дідусь, брат, сестра. Правила поведінки в сім'ї.	Спільне з учнем розглядання фотографій, розмова про його сім'ю (мама, тато, бабуся, дідусь, брат, сестра). Співвідношення малюнків в зошиті/підручнику із фотографіями.	Учень/учениця - знаходить на фотографії маму, тата, бабуся, дідуся, брата, сестри; - називає імена родичів (показує за 1бім'ям); - має елементарні уявлення про поважне ставлення до батьків.	Формування та розвиток зорового сприймання. Розвиток пам'яті на основі засвоєння та назв та вивчених образів. Розвиток мовлення на основі засвоєння та збагачення словника новою лексикою.
Світ людей			
Продовження знайомства учнів із дорослими, які працюють у школі (їхні імена, основні заняття). Правила поведінки в побуті. Набуття досвіду вітатися і прощатися з оточуючими, звертатися із проханням, дякувати, відповідати на запитання.	Стимулювання учнів називати дорослих за іменами та по батькові. Сюжетні ігри на вивчення змісту професій. Екскурсія до медичного кабінету школи для формування уявлень про працю лікаря (слухає, лікує, дає ліки). Найпростіші рольові ігри	Учень/учениця має елементарні уявлення: - про працівників навчального закладу (учителі, вихователі, медичну сестру, лікаря, кухаря, двірник), їхні імена та значення їхньої праці; - знає слова вітання, прощання, подяки, прохання	Розвиток довільної уваги. Розвиток емоційно-образної пам'яті на основі запам'ятовування професій працівників навчального закладу. Формування уявлень про правила поведінки у громадських місцях. Розвиток мовлення на

	<p>(по дві-три особи), в яких учні знайомляться з професіями лікаря, шофера, кухаря.</p> <p>Дидактичні сюжетні ігри на вивчення елементарних правил поведінки.</p> <p>Залучення кожного учня, незалежно від особливостей його інтелектуального та мовного розвитку, у спільні свята, ігри та розваги (разом з дорослими): новорічні, спортивні та інші свята.</p> <p>Заохочування учнів до «включення» у ситуацію свята.</p>	<p>тощо;</p> <ul style="list-style-type: none"> - застосовує у повсякденному житті знання про те, як вітатися і прощатися, вживає слова, які виражають ввічливе прохання, подяку (дякую, будь ласка); - відповідає на звернення дорослого. 	<p>основі засвоєння та збагачення словника новою лексикою.</p>
<p>Явища природи</p>			
<p>Явища погоди (дощ, сніг, вітер, злива). Сонце і місяць, зорі.</p> <p>Пори року. Ознайомлення з явищами погоди і природи поточного сезону (елементарні залежності).</p> <p>Ознайомлення з водою і повітрям.</p>	<p>Спільне з учнями спостереження за явищами природи (залежно від погодних умов) та їх зображеннями на картинках і малюнках.</p> <p>Спільні ігри вчителя та учнів (можливо пари учнів) із з теплою, холодною, гарячою водою називаючи</p>	<p>Учень/учениця :</p> <ul style="list-style-type: none"> - має елементарні уявлення про явища погоди; - має елементарні уявлення про сонце, місяць; - визначає погодні явища поточного сезону; - має елементарні уявлення про воду і повітря. 	<p>Формування інтересу дітей до оточуючого природного світу.</p> <p>Розвиток сприймання погодних явищ. Формування абстрактно-логічного мислення на основі групування предметів та істот, які належать до природи.</p>

	<p>(за допомогою жестів та слів) стан води. Навчання грі у парах: не заважати один одному, не обливатись, не бризкатись.</p> <p>Спостереження, ігрові вправи з флюгерами, вітряками («Е вітер – немає вітру»).</p> <p>Імітаційні ігри, етюди, пантоміми для уточнення уявлень учнів про сонце, місяць, хмари, дощі, краплі, сніг і сніжинки.</p> <p>Читання учням віршів, пісенок, казок про явища природи, про небесні світила.</p> <p>Малювання вчителем із залученням учнів (разом з вчителем): створення фарбами кольорових плям великим пензлем, губкою, рукою(сонце, хмари).</p>		<p>Формування уявлень про пори року, погодні явища.</p> <p>Формування наочно-образного мислення шляхом виявлення причинно-наслідкових зв'язків між температурою і змінами у живій природі, а також зв'язків між різними сезонами та станом природи, діяльністю людей, забавами дітей.</p> <p>Уточнення, конкретизація, збагачення словникового запасу відповідною лексикою (тепло, холодно, ясно, хмарно, сніг, дощ, вітер, листопад тощо).</p>
--	--	--	---

Світ тварин

<p>Тваринний світ: звірі, птахи (типові особливості зовнішньої будови тварин: у</p>	<p>Спостереження за домашніми тваринами, птахами. Бесіди про їх</p>	<p>Учень/учениця: - має елементарні уявлення про типові особливості</p>	<p>Розвиток сприймання шляхом формування дій обстеження зовнішнього</p>
---	---	---	---

<p>звірів кігті, пащі, тіло вкрито хутром; у птахів – пір'я, крила, дзьоб).</p> <p>Поведінка тварин: де живуть, що їдять, як пересуваються. Визначення тварин по голосу (півень, корова, собака, кіт).</p> <p>Свійські та дикі тварини.</p>	<p>життя та звички, ігри, що відображають життя домашніх тварин та їх дитинчат, птахів. Годування птахів під час екскурсій та спостережень.</p> <p>Дидактичні ігри «Домашні тварини та їх дитинчата», «Хто чим живиться?» і т.п..</p> <p>Читання віршів, казок, коротких оповідань про свійських тварин і птахів з наочною демонстрацією.</p> <p>Імітаційні ігри, ігри на звуконаслідування (цвін-цвінь, кар-кар, гав-гав і т. п.).</p>	<p>зовнішньої будови вивчених тварин, їх поведінку;</p> <p>- впізнає та показує вивчених тварин на малюнку за назвою.</p>	<p>вигляду тварин, що вивчаються.</p> <p>Формування уявлень про умови існування, звички, живлення тварин.</p> <p>Розвиток операцій мислення на основі аналізу, порівняння, групування тварин на домашніх та диких.</p> <p>Розвиток мовлення шляхом розширення та уточнення активного словника: назвами тварин, що вивчаються, назвами частин їх тіла.</p> <p>Розвиток доброзичливого, бережливого ставлення до тварин.</p>
---	---	---	--

Світ рослин

<p>Ознайомлення з назвами і виглядом одного-двох видів дерев (каштан, береза), квітучих трав'янистих рослин (троянда, тюльпан), декількох видів овочів (цибуля, морква, буряк, картопля) та фруктів (яблука, груші, сливи,</p>	<p>Спостереження за рослинами в класі і на шкільному подвір'ї.</p> <p>Бесіди з наочною опорою про красу квітів, рослин.</p> <p>Дидактичні ігри для вивчення частин рослини.</p> <p>Малювання вчителем із залученням учнів (разом з</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>- знаходить за назвою вивчені дерева, трав'янисті рослини, овочі та фрукти.</p> <p>- показує на малюнку коріння, листя, квіти рослин за назвою;</p>	<p>Розвиток сприймання властивостей рослин, що вивчаються.</p> <p>Формування операцій мислення: порівняння за формою, розміром, кольором, класифікація на фрукти та овочі.</p> <p>Розширення лексики</p>
--	--	--	--

вишні). Частина рослин.	вчителем): створення фарбами кольорових плям – квітів, рисок – стебела тощо.		іменниками та прикметниками, які є назвами рослин та їх властивостей. Формування бережливого ставлення до рослин.
-------------------------	--	--	--

Життєва компетентність:

- відгукується (називає за можливістю) на власне ім'я і прізвище, розуміє гендерну приналежність;
- звертається (за можливістю) на ім'я до вчителя і вихователя;
- орієнтується у приміщеннях школи;
- вітається і прощається з однокласниками і вчителями, використовує слова подяки (за можливістю);
- дбайливо користується учбовим приладдям і шкільним обладнанням;
- знає назви (показує за назвою) найуживанішого одягу;
- знає назви (показує за назвою) професій працівників учбового закладу;
- знає імена близьких родичів(показує за назвою);
- називає (за можливістю) поточні за сезоном явища природи;
- співвідносить сезонний одяг з порами року;
- знає назви вивчених рослин, фруктів, овочів(показує за назвою);
- знаходить за назвою вивчених звірів і птахів.
-

Третій клас

70 год., 2 година на тиждень

Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності	Очікуванні результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
Я в школі			
Основні правила організації	Вправи на формування	Учень/учениця	під Розвиток довільної уваги.

робочого місця школяра. Складання портфеля.	навичок організації робочого місця. Дидактична гра «Для чого місце у портфелі».	контролем вчителя - організовує робоче місце; - підтримує порядок у власних речах.	Формування орієнтувальних дій на площині парти. Виховання охайності.
Я дитина			
Мої очі, вуха, ніс, губи, зуби. Особиста гігієна. Привернення уваги учнів до свого зовнішнього вигляду. Емоції людини: радість, сум.	Вправи на співвідношення малюнків «рот», «зуби», «їсти», «ніс», «нюхати», «очі», «бачити», «ноги», «ходити». Формування вміння дивитися на себе в дзеркало, один на одного, на дорослого, показувати і називати одяг (на собі, на малюнку). Слухання коротких оповідань, віршів (у супроводі малюнків, мультфільмів та ін..) про особисту гігієну, про предмети гігієни. Сюжетні ігри за змістом віршів із використанням реальних предметів особистої гігієни та іграшок. Ігри та етюди з картинками, що зображують основні	Учень/учениця - знає, показує на малюнку, на собі життєво важливі органи; - за допомогою вчителя демонструє призначення органів людського організму (очі, вуха, ніс, губи, зуби); - звертає увагу на зовнішній вигляд власний та людей поруч; - користується засобами особистої гігієни; - має уявлення про настрій (емоційний стан) людини і про обставини, що до нього приводять; - розпізнає за виразом обличчя, його зображенням настроїв людини.	Розвиток довільної уваги. Розвиток зорового та тактильно-рухового сприймання на основі обстеження дидактичної ляльки і власного тіла. Формування орієнтувальних дій. Розвиток уваги та зацікавленості емоційними станами людей поруч. Розвиток мовлення на основі засвоєння та збагачення словника назвами органів людського тіла.

	емоції та їх головні ознаки (Вираз очей, положення губ, брів). Закріплення у мові учнів назв основних емоційних станів: сміється, плаче, радіє, сумує.		
Мої речі			
Сезонний одяг, одяг за призначенням: шкільний, святковий, спортивний. Різновиди застібок на одязі (гудзики, блискавка, кнопки, липучки, зав'язки тощо) Посуд столовий та кухонний. Побутова техніка та правила безпечного користування нею. Мої іграшки: ляльки, машинки, будівельні конструктори.	Ігри та ігрові вправи з «Мій одяг та взуття восени, взимку, навесні, влітку», «застібки на одязі». Спостереження за роботою побутових технічних приладів, показ та коротка розповідь про правила їх використання, ознайомлення з елементарними правилами безпеки. Ігри з використанням ігрових аналогів технічних приладів, включення їх у різні ігрові ситуації. У спільних з учням вправах програвання простих сюжетів: ляльковий одяг, іграшковий посуд, іграшкові побутові прилади: пилосос, мікрохвильова піч, дитячий	Учень / учениця - має уявлення про (називає) найуживаніші предмети одягу різних сезонів; - впізнає їх зображення («Покажи на собі, на сусіді за партою»); - за допомогою вчителя користується різними видами застібок; - знає назви і призначення столового посуду; - має уявлення про призначення кухонного посуду; - знає назви і призначення побутової техніки, що знаходиться у користуванні; - має елементарні уявлення про правила техніки безпеки з електроприладами;	Концентрація уваги дитини на зорових і тактильних відчуттях. Формування уявлень про властивості предметів. Розвиток пам'яті на основі інформації отриманої у тактильно-руховий спосіб. Розвиток загальної та дрібної моторики шляхом оволодіння пошуковими діями у заданій ситуації. Розвиток мислення у процесі оволодіння діями обстеження та отримання усвідомленого результату власних дій: встановлення відповідності чи невідповідності, знаходження та визначення певних ознак тощо.

	телефон та 23н..). Проведення ігор з нескладним рольовим сюжетом в іграх «Дочки- матері», «Автобус», «Магазин», «Вулиця» та ін..	- грає у вивчені сюжетні ігри.	Розвиток мовлення на основі засвоєння та збагачення словника новою лексикою.
Моя сім'я			
Члени сім'ї: мама, тато, бабуся, дідусь, брат, сестра. Правила поведінки у сім'ї (турбота про членів сім'ї, пошана до старших тощо).	Спільне з учнем розглядання фотографій та співвіднесення їх з картинками. Розповідь про сім'ю учня (мама, тато, бабуся, дідусь, брат, сестра). Рольові ігри, що відбивають дбайливе ставлення членів сім'ї друг до одного. Перегляд мультфільмів, читання учням літературних творів про сім'ю, дітей у сім'ї. Бесіди з учнями за змістом мультфільмів, оповідань з використанням іграшок, картинок.	Учень/учениця - знає та називає імена членів родини; відповідає на запитання: - що входить у домашні обов'язки; - як можна відпочивати у вихідний день; - розуміє необхідність допомоги батькам, дотримання певних правил поведінки у сім'ї (турбота про членів сім'ї, пошана до старших тощо).	Формування та розвиток зорового сприймання. Розвиток пам'яті на основі засвоєння та назв та вивчених образів. Формування ігрових дій та засвоєння правил сюжетної гри. Розвиток мовлення на основі засвоєння та збагачення словника новою лексикою.
Світ людей			
Транспортні засоби: автомобіль, автобус, тролейбус, метро. Вулиця: тротуар, проїзна	Екскурсії, під час яких учні знайомляться з транспортними засобами, вулицею (поблизу школи).	Учень/учениця - називає (знаходить за назвою) вивчені транспортні засоби;	Розвиток довільної уваги. Розвиток емоційно-образної пам'яті на основі запам'ятовування професій

<p>частина дороги, перехідний перехід, світлофор, зупинки громадського транспорту. Професії людей. Безпечна поведінка вдома, на вулиці, в природі. Правила товаришування.</p>	<p>Начальні ситуації, в яких вчитель моделює вулицю з використанням іграшок: автомобілів, моделей світлофорів, дерев - на килимі, на площині столу, спонукаючи учнів до взаємодії один з одним (вправи в малих групах – 2-3 учні) на тему «Вулиця». Найпростіші рольові ігри, в яких учні знайомляться з професіями лікаря, водія, спілкуючись один з одним в ігровій ситуації. Навчальні ігри з реальними предметами, з предметами-замінниками, називання їх. Розігрування сюжетних ситуацій, у яких учень відповідає на питання «Хто це?», «Що болить у хлопчика?», «Що це?» і т. п.. Програвання ситуацій, ігрових сюжетів про безпеку в будинку, у природі та на вулиці: «Їдемо в гості»,</p>	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про призначення громадського транспорту; - має уявлення про проїзну частину дороги, тротуар, світлофор та їх призначення; - знає назву і зміст професії лікаря, водія, вчителя та інших; - має уявлення про правила безпечної поведінки на вулиці, вдома, в природному оточенні; - має уявлення про правила поведінки, правила товаришування. 	<p>працівників навчального закладу. Формування уявлень про громадський транспорт і правила користування ним. Формування уявлень про правила поведінки у громадських місцях. Розвиток мовлення на основі засвоєння та збагачення словника новою лексикою.</p>
---	---	--	--

	<p>«Ідемо в парк», «Гуляємо містом», «Знайдемо пішохідний перехід та перейдемо вулицю» та ін. Цілеспрямовані спостереження за пришкольною територією та працею дорослих на ній.</p>		
<p>Явища природи / природні матеріали</p>			
<p>Погодні явища. Розширення уявлень учнів про погодні явища: хмари, дощ та сніг. Ознайомлення з назвами пір року. Сонце, місяць, зорі. Розширення та уточнення уявлень учнів про воду, пісок. Пояснення та показ учням, як можна взаємодіяти з ними в приміщенні (спеціально обладнане середовище) та на вулиці, які предмети та знаряддя можна використовувати.</p>	<p>Спостереження за явищами природи восени, взимку, навесні, влітку (залежно від пори року). Показ та називання явищ погоди на картинах, у відео сюжетах з життя людей і тварин у різні пори року та у різних природних умовах. Закріплення уявлень про одяг для різних погодних умов. Спостереження за рухом сонця. Розгляд моделей астрономічних символів - світильників у формі сонця, місяця, зірки. Заняття в умовах темної сенсорної кімнати з використанням</p>	<p>Учень / учениця - знає та називає (показує за назвою) за наочною опорою погодні явища; - за малюнками розповідає про погодні явища у різні пори року; - за допомогою вчителя встановлює зв'язки між явищами природи та поведінкою тварин, життям рослин; - знає та називає за наочною опорою (показує за назвою) пісок, воду; - називає і показує за назвою сонце, місяць, зорі.</p>	<p>Формування інтересу дітей до оточуючого природного світу. Розвиток сприймання погодних явищ. Формування абстрактно-логічного мислення на основі групування предметів та істот, які належать до природи. Формування уявлень про пори року, погодні явища. Формування наочно-образного мислення шляхом виявлення причинно-наслідкових зв'язків між температурою і змінами у живій природі, а також зв'язків між різними</p>

	<p>панно «Зоряне небо», дзеркальної кулі (заняття проводять вчитель разом із психологом).</p> <p>В іграх, малюнках уточнення уявлень учнів про сонце, місяць, хмари, дощ, краплі, сніг і сніжинки.</p> <p>Спільні з учнями практичні дії з піском у спеціальній ємності: малювання ліній, сліди від долонь, малювання геометричних фігур. Ігри з водою: переливання, збовтування і т.п.</p>		<p>сезонами та станом природи, діяльністю людей.</p> <p>Уточнення, конкретизація, збагачення словникового запасу відповідною лексикою (тепло, холодно, ясно, хмарно, сніг, дощ, вітер, листопад тощо).</p>
--	---	--	--

Світ тварин

<p>Знайомство учнів із дикими тваринами. Життя диких тварин (заєць, їжак, білка) у різні пори року.</p> <p>Свійські і дикі тварини: розрізнення за зовнішнім виглядом (вовк – собака, рись - кішка). Розширення уявлень про свійських та диких звірів і птахів даного регіону: особливості зовнішнього вигляду, де</p>	<p>Спостереження за дикими тваринами у відео сюжетах, на екскурсіях у зоопарк.</p> <p>Ігри на порівняння зовнішнього вигляду диких і свійських тварин.</p> <p>Виховання дбайливого ставлення учнів до тварин та птахів та безпечної поведінки у процесі практичних дій з ними: годування птахів,</p>	<p>Учень/учениця</p> <ul style="list-style-type: none"> - має елементарні уявлення про звірів і птахів; - називає (показує за назвою) вивчених представників тваринного світу; - має уявлення про принципи розподілу тварин на диких і свійських; - має уявлення про зовнішній вигляд і спосіб 	<p>Розвиток сприймання шляхом формування дій обстеження зовнішнього вигляду тварин, що вивчаються.</p> <p>Формування уявлень про умови існування, звички, живлення тварин.</p> <p>Розвиток операцій мислення на основі аналізу, порівняння, групування тварин на домашніх та</p>
--	--	--	--

<p>живуть, чим живляться, як пересуваються.</p>	<p>показ зразка безпечної поведінки з домашніми тваринами, яких учні зустрічають на екскурсіях та прогулянках тощо.</p>	<p>існування вивчених тварин; - дотримується правил безпечної поведінки з тваринами.</p>	<p>диких. Розвиток мовлення шляхом розширення та уточнення активного словника: назвами тварин, що вивчаються, назвами частин їх тіла. Розвиток доброзичливого, бережливого ставлення до тварин.</p>
<p>Світ рослин</p>			
<p>Ознайомлення з декількома видами дерев, квітучих культурних і дикорослих трав'янистих рослин. Розширення уявлень про овочі та фрукти, їх характерні ознаки, користь і вживання. Будова рослин (коріння, стовбур, гілки, квіти, листя). Догляд за рослинами. Розширення уявлень про вирощування рослин. Формування в учнів уявлень того, що рослини - живі організми (їм боляче, вони можуть загинути, якщо їх не доглядати).</p>	<p>Спостереження, ігри, в ході яких учні продовжують знайомитись із рослинами. Спостереження за зростанням рослин, які перебувають у класі, на вулиці. Спостереження та елементарні бесіди з учнями про працю дорослих з рослинами у природі. У спеціально створених навчальних ситуаціях залучення учнів до виконання елементарних трудових доручень щодо догляду за рослинами (разом з учителем). Спільне</p>	<p>Учень/учениця - знає назви (знаходить за назвою) вивчені рослини; - розділяє зображення рослини на дерева і трави; - називає (показує за назвою на малюнку) органи рослин; - має елементарні уявлення про рослини, як живі організми; - дотримується правил поведінки з рослинами (не псує, не ламає, не бере до рота тощо).</p>	<p>Формування та розвиток сприймання властивостей рослин, що вивчаються. Формування операцій мислення: порівняння за формою, розміром, кольором, класифікація на фрукти та овочі. Розширення лексики іменниками та прикметниками, які є назвами рослин та їх властивостей. Формування бережливого ставлення до рослин.</p>

<p>Правила поведінки з рослинами.</p>	<p>з учнями розглядання ілюстрацій, у яких зображені рослини, їх будова.</p> <p>Ігри-імітації за словесною інструкцією вчителя, що відображають стан рослин (квіточка поникла, квітка розквітає, на дереві з'явилися листочки тощо).</p> <p>Бесіди та практичні вправи на виховання вміння учнів акуратно та безпечно взаємодіяти з рослинами та їх плодами: не рвати, не ламати, не брати до рота тощо.</p>		
---------------------------------------	--	--	--

Життєва компетентність:

- розуміє/вибирає потрібні для навчально-трудої діяльності предмети;
- знає призначення органів чуття людини (очі, вуха, ніс, губи, зуби) (показує за назвою);
- дотримується правил гігієни та охайності; знає назви та призначення засобів гігієни;
- розуміє і реагує на емоційні стани людини :сум, радість;
- знає імена близьких родичів (називає за можливістю), дотримується правил поведінки в сім'ї, має уявлення про дозвілля у родинному колі;
- знає назви і призначення громадського транспорту, дотримується елементарних правил дорожнього руху (показує за назвою на малюнку);
- знає назви і функціональне призначення предметів побуту необхідних для життя людини(показує за назвою);
- має уявлення про мікросоціальне оточення (зміст поширених професій);

- має уявлення про сезонні зміни у природі; обирає одяг відповідно сезону;
- має уявлення про рослинний і тваринний світ, знає назви і зовнішній вигляд вивчених рослин і тварин;
- дотримується елементарних правил безпечної поведінки з рослинами і тваринами.

Четвертий клас

70 год., 2 година на тиждень

Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
Я дитина			
<p>Правила особистої гігієни: догляд за зубами, вухами, носом.</p> <p>Привернення уваги учнів до свого зовнішнього вигляду: формування вміння дивитися в дзеркало на себе, один на одного, на вчителя, показувати та називати одяг (на собі, на картинці тощо).</p> <p>Правила охайності: у зовнішньому вигляді, під час вживання їжі, праці на робочому місці.</p>	<p>Спостереження та елементарні бесіди з учнями про важливість дотримання особистої гігієни.</p> <p>Практичні роботи-вправи з тренування навичок особистої гігієни і охайності.</p> <p>Розповідання учнями двох-чотирирядкових віршів (з використанням вербальних та невербальних засобів спілкування) про особисту гігієну, про предмети гігієни (за допомогою вчителя та, якщо це можливо самостійно). Вправи щодо змісту віршів із реальними</p>	<p>Учень/учениця</p> <ul style="list-style-type: none"> - знає назви і призначення засобів особистої гігієни; - дотримується правил особистої гігієни; - має уявлення про охайний вигляд людини; - намагається дотримуватись правил охайності під час вживання їжі, за робочим місцем, в одязі. 	<p>Розвиток довільної уваги.</p> <p>Розвиток зорового та тактильно-рухового сприймання на основі засвоєння навичок особистої гігієни та обстеження засобів гігієни.</p> <p>Розвиток уваги та зацікавленості зовнішнім виглядом та емоційними станами людей поруч.</p> <p>Розвиток мовлення на основі засвоєння нової лексики.</p>

	предметами особистої гігієни та предметами-замінниками.		
Мої речі			
<p>Мій дім (назви приміщень (кухня, вітальня, спальня, і т.п.) та їх призначення. Речі у моєму домі (посуд, меблі, побутові прилади). Правила догляду за речами в домі, безпечної поведінки.</p>	<p>Ігри і вправи на розширення уявлень учнів про предмети побуту та оздоблення будинку (посуд, меблі, побутові прилади), про їхнє призначення. Рольові ігри у яких прояснюється: як треба доглядати за житлом, чим займаються люди вдома, правила безпечного використання побутових електроприладів. Ігри в яких уточнюються правила безпечної поведінки вдома. Розгляд малюнків, перегляд фрагментів відеофільмів про поведінку дітей та дорослих у під'їзді, у ліфті, на ігровому майданчику тощо. Бесіди щодо них. Ігри з нескладним рольовим сюжетом: «Дочки-матері», «Автобус», «Ігровий майданчик», «Вулиця»,</p>	<p>Учень/учениця</p> <ul style="list-style-type: none"> - орієнтується у приміщеннях власної домівки; - знає назви і призначення приміщень вдома; - має уявлення про правила користування посудом, меблями, побутовими приладами; - має елементарні уявлення про безпечної поведінки з побутовими приладами. 	<p>Концентрація уваги дитини на зорових і тактильних відчуттях. Формування уявлень про властивості предметів. Розвиток пам'яті на основі інформації отриманої у тактильно-руховий спосіб. Розвиток загальної та дрібної моторики шляхом оволодіння пошуковими діями у заданій ситуації. Розвиток мислення у процесі оволодіння діями обстеження та отримання усвідомленого результату власних дій: встановлення відповідності чи невідповідності, знаходження та визначення певних ознак тощо. Розвиток мовлення на основі засвоєння та збагачення словника новою</p>

	«Лікар» та З1н..		лексикою.
Моя сім'я			
Сім'я. Дозвілля в сім'ї (ігри, дитячі розваги). Організація дозвілля, улюблені заняття родини. Турботливе ставлення до маленьких дітей та людей похилого віку. Сімейні свята та традиції.	Розгляд фотографій про прогулянки з батьками, братами та сестрами та співвіднесення їх з картинками та малюнками. Бесіди про сім'ю учня (мама, тато, бабуся, дідусь, брат, сестра). Рольові ігри, що відображають дбайливе ставлення членів сім'ї один до одного. Бесіди з учнями за змістом коротких фільмів, мультфільмів.	Учень/учениця - має уявлення про організацію дозвілля в сім'ї; - приймає участь у сімейних розвагах, іграх, святах; - ставиться з повагою до членів родини.	Формування та розвиток зорового сприймання. Розвиток пам'яті на основі засвоєння та назв та вивчених образів. Формування ігрових дій та засвоєння правил сюжетної гри. Розвиток мовлення на основі засвоєння та збагачення словника новою лексикою.
Світ людей			
Транспортні засоби. Професії людей. Культура поведінки у громадських містах. Безпечна поведінка. Правила поведінки у шкільному дворі, на спортивному майданчику. Правила поведінки на вулиці і у дворі.	Екскурсії по ознайомленню учнів із транспортними засобами, вулицею (поблизу школи). Розглядання іграшок, що зображають транспортні засоби: автобус, трамвай, літак, корабель, спеціальні автомобілі та З1н.. Ігри та ігрові вправи, у процесі яких учні	Учень/учениця - знає назви (знаходить за назвою) транспортних засобів; - знає назви професій людей задіяних на транспорті; - дотримується правил поведінки у громадському транспорті; - знає знаки світлофора,	Розвиток довільної уваги. Розвиток емоційно-образної пам'яті на основі запам'ятовування професій працівників навчального закладу. Формування уявлень про громадський транспорт і правила користування ним. Формування уявлень про

<p>Правила вуличного руху, в транспорті. Правила поведінки в громадських закладах.</p>	<p>знайомляться з правилами дорожнього руху, працею водіїв транспортних засобів. Екскурсія у магазин (спостереження за роботою продавця, касира, діями покупців), до медичного кабінету (спостереження за працею лікаря, медсестри та 32 н.), до перукарні (спостереження за роботою перукаря), на найближчу вулицю (спостереження за рухом транспортних засобів). Найпростіші рольові ігри, в яких учні відіграють знайомі їм ролі і ситуації щодо праці лікаря, шофера, продавця. Розігрування ситуації, в яких учень відповідає на питанням «Хто це?», «Що робить лікар?», «Як водій керує автомобілем?» та 32н.. Моделювання з учнями простих сюжетів про безпеку: «Йдемо в магазин»,</p>	<p>правила переходу дороги; - знає назви і зміст роботи розповсюджених професій; - дотримується правил поведінки у громадських місцях.</p>	<p>правила поведінки у громадських місцях. Розвиток мовлення на основі засвоєння та збагачення словника новою лексикою.</p>
--	---	--	---

	«На прийомі у лікаря», «Переходимо вулицю пішохідним переходом» та інше.		
Явища природи			
Розширення уявлень учнів про пори року, погодні явища. Особливості життя рослин, поведінку тварин і людей у різні пори року. Ознайомлення з частинами доби: ранок, день, вечір, ніч.	Дидактичні ігри, ігрові вправи та предметно-практичні дії, в яких уточнюються уявлення учнів про життя рослин, тварин, про одяг та працю людей у певну пору року: осінь, зима, весна, літо. Частини доби: ранок, день, вечір, ніч. Практичні дії, розгляд фотографій, ілюстрацій та бесіди про життя учня в ранковий період, вдень та вночі.	Учень/учениця - має уявлення про поточну пору року; - знає назви погодних явищ; - має уявлення про особливості життя рослин, поведінку тварин і людей у різні пори року; - має уявлення про відповідність певних подій до частини доби.	Розвиток сприймання погодних явищ. Формування уявлень про пори року, погодні явища. Формування наочно-образного мислення шляхом виявлення причинно-наслідкових зв'язків між температурою і змінами у живій природі. Формування абстрактно-логічного мислення на основі групування предметів та істот, які належать до природи. Розширення та уточнення лексики на основі ознайомлення, з предметами живої та неживої природи. Формування бережливого ставлення до природи. Уточнення, конкретизація, збагачення словникового

			запасу відповідною лексикою (тепло, холодно, ясно, хмарно, сніг, лід, дощ, вітер тощо). Формування уявлення про взаємозв'язок частин доби з діяльністю людини(в день діти грають, навчаються, вночі – сплять).
Світ тварин			
Розширення уявлень учнів про диких та свійських тварини. Тварини місцевості проживання. Розпізнання тварин своєї місцевості (вівцю, барана, корову, свиню, собаку, кота, індика, півня, горобця, ворону, ластівку, зозулю). Знайомство учнів зі світом комах (жуки, метелики, бабки, мошки, бджоли, мухи, комарі). Живлення і особливості життя та пересування. Дбайливе ставлення учнів до тварин і птахів, комах. Безпечна поведінка у	Звуконаслідування та імітаційні дії комах: літають, дзижчать, повзають. Розгляд муляжів і картинок комах. Екскурсії в зоопарк, після відвідування його бесіди про те, що учні побачили у зоопарку. Театралізовані ігри з простим сюжетом про тварин та птахів. Настільно-друковані ігри, лото про тварин та птахів. У ході спільних з учнями дій показ та називання картинок, знаходження пари	Учень/учениця - знає назви і зовнішній вигляд тварин (звірів, птахів, комах) характерних для місцевості проживання; - має уявлення про свійських і диких тварин; - має уявлення про особливості життя і пересування вивчених комах; - дотримується правил безпечної поведінки з тваринами.	Розвиток сприймання шляхом формування дій обстеження зовнішнього вигляду тварин, що вивчаються. Формування уявлень про умови існування, звички, живлення тварин. Розвиток операцій мислення на основі аналізу, порівняння, групування тварин на домашніх та диких. Корекція процесів пам'яті, аналізу, синтезу, мислення шляхом формування уявлень про тварин;

процесі взаємодії із тваринами.	тощо.		Розвиток мовлення шляхом розширення та уточнення активного словника: назвами тварин, що вивчаються, назвами частин їх тіла. Розвиток доброзичливого, бережливого ставлення до тварин.
---------------------------------	-------	--	---

Світ рослин

<p>Розширення уявлень учнів про рослини: дерева, кущі трави.</p> <p>Формування бережливого ставлення до рослин тому, що рослини — живі організми.</p> <p>Розширення уявлень про будову рослин (коріння, стовбур, гілки, квіти, листя).</p> <p>Догляд за рослинами.</p>	<p>Спостереження за зростанням рослин у класі, на вулиці. Спостереження за працею дорослих у природі.</p> <p>Залучення учнів до спільного з учителем виконання нескладних трудових доручень з догляду за рослинами (обприскування, полив, розпушування). Розгляд ілюстрацій про дбайливе ставлення людини до рослин. Виховання в учнів дбайливого ставлення до рослин.</p> <p>Організація елементарного експериментування (посадка</p>	<p>Учень/учениця</p> <ul style="list-style-type: none"> - знає назви вивчених дерев, кущів, трав'янистих рослин; - має уявлення про те, що рослини живі організми; - називає (знаходить за назвою) органи рослин на муляжі/малюнку; - за допомогою виконує дії по догляду за рослинами; - дотримується правил безпечної поведінки з рослинами. 	<p>Формування та розвиток сприймання властивостей рослин, що вивчаються.</p> <p>Формування операцій мислення: порівняння за формою, розміром, кольором, класифікація на дерева, кущі, трави.</p> <p>Розширення лексики іменниками та прикметниками, які є назвами рослин та їх властивостей.</p> <p>Формування бережливого ставлення до рослин.</p>
--	--	---	---

	цибулі, цибулинних рослин, кропу).		
--	------------------------------------	--	--

Життєва компетентність:

- знає про призначення органів власного тіла, їх розташування, про власні можливості та вміння («у мене очі – я вмію дивитися», «це мої руки – я вмію...» тощо);
- намагається дотримуватись правил охайності під час вживання їжі, за робочім місцем, в одязі;
- користується за призначенням посудом, меблями, побутовими приладами;
- має елементарні уявлення про безпечної поведінки з побутовими приладами;
- має уявлення про організацію дозвілля в сім'ї; приймає участь у сімейних розвагах, іграх, святах;
- знає знаки світлофора, правила переходу проїжджої частини дороги; дотримується правил поведінки у громадському транспорті;
- знає назви і зміст роботи розповсюджених професій (показує за назвою);
- дотримується правил поведінки у громадських місцях (вулиці, магазині, лікарні, дитячому майданчику тощо);
- має уявлення про особливості життя рослин, поведінку тварин і людей у різні пори року;
- має уявлення про відповідність певних подій до частини доби;
- знає назви і зовнішній вигляд тварин (звірів, птахів, комах) характерних для місцевості проживання (показує за назвою) ; дотримується правил безпечної поведінки з тваринами;
- знає назви вивчених дерев, кущів, трав'янистих рослин; розуміє що рослини живі організми; називає (знаходить за назвою) органи рослин на муляжі/малюнку;
- дотримується правил безпечної поведінки з рослинами.